

Otázka: Osobnosti českého filozofického myšlení

Předmět: Filosofie, Společenské vědy

Přidal(a): silvie.s

Základní znaky:

- chybí velký filozofický systém
- nepřinesla nic nového
- odmítá spekulativní filozofie
- českých filozofů je málo
- zaměřena na filozofii praktickou, často propojena s pedagogickými, teologickými, naučnými i beletristickými díly
- je neoriginální

Historie:

- Počátky filozofování už na Velké Moravě – kníže Rostislav pozval v roce 863 Konstantina a Metoděje – přinesli vědění a písmo, byli to Řekové, Konstantin byl filozof a odborník na filozofii jazyka, 1. spisovný jazyk, povznesení kulturní úrovně, šíření vzdělanosti do okolních zemí
- 4. 1348 – založení Karlovy univerzity v Praze, filozofie se cíleně pěstovala, filozofická fakulta, počátek české filozofie vůbec (společně s fakultou teologickou, lékařskou a právníkou)

Jan Hus

- kazatel, teolog, spisovatel, univerzitní učitel, děkan, rektor pražské univerzity
- navazuje na Johna Wycliffa
- největší reformátor za celou historii, jen díky němu proběhla reforma mnohem dříve než v jiných zemích
- v učením se zajímal o oblast sociálně-politického myšlení (nesouhlasil s dobou, ve které žil)
- kritizoval církev
- byl odsouzen, nemohl kázat v Betlémské v kapli, neodvolal své názory
- zavedl pojem **Boží pravda** -> tj. pravda zjevená v Bibli, má silnější váhu než pravda, kterou káže církev-> **Hlavou církve není papež, ale Kristus**
- Po důsledném studiu Bible došel k poznání, že život církve neodpovídá životu v Kristu
- 7. 1415 upálen za kacířství a kritiku církve v knize **O Církvi** v Kostnici, nechal ho upálit bratr Václava IV. (zastával se Husa) Zikmund
- „Zákon boží je plně přístupný lidskému rozumu.“
- Knihy o svatokupectví
- Výklad viery, desatera a páteře
- Listy z Kostnice

Petr Chelčický

- Samouk, ovlivněn Husem, četl Husovy spisy, nebyl absolventem žádné univerzity, pouze poslouchal kázání Husa a dalších starších filozofů
- Jeho názory ovlivnily vznik Jednoty Bratrské – prvním biskupem byl Jan Blahoslav; zasloužili se o překlad Bible do češtiny = Bible Kralická; posledním biskupem byl Jan Ámos Komenský
- Byl proti Táborskému radikalismu – odmítal boj, byl pacifistou

Říká, že „Každé zlo, plodí další zlo.“

Dílo:

O boji duchovním-předchůdce pacifismu, propaguje nenásilí, odsuzuje husitské revoluční hnutí

O Trojím Lidu – kritizuje duchovenstvo, poddané a šlechtu

Sieť Viery Pravé – v tomto díle přirovnává svatého Petra, který je podle něj zakladatelem církve, k rybáři, který do své sítě chytá ryby – největšími rybami jsou papež a císař, kteří jsou příliš velkým úlovkem a rybáři přetrhají síť a za sítě utíkají spolu s dalšími rybami = přívrženci

Jan Ámos Komenský

- Teolog, filozof, pedagog, „učitel národa“
 - Narodil se v Nivnici na jižní Moravě
 - Vystudoval Bratrskou organizace, studoval po celé Evropě
 - Po roce 1620 (bitva na Bílé Hoře) emigroval do Švédska (potkal se zde s Descartem), Polska a Nizozemí (zde zemřel); v emigraci žil 40 let
 - Je považován za největšího myslitele novověku
 - Ve své filozofii se snaží vytvořit ucelenou jednotku tzv. **Pansofický plán** (pansofie je univerzální věda-chtěl, aby všichni měli možnost se vzdělávat ve všech odvětvích. Když bude pansofie, vznikne panharmonie – trvalý mír. Čím více bude vzdělaných lidí, tím bude na světě lépe)
 - Vědění má být podle něj jednotné, chtěl zavést jednotné vzdělávání v celé Evropě
 - Jeho oblíbenci byli: M. Kusánský (ekumenista) a Francis Bacon
 - Neuznává racionalismus
-
- Díla: Labyrint světa a ráj srdce – je to největší dílo českého písemnictví; je to o poutníkovi, který se ubírá různými světy, ale neví, který směr je správný

Všeobecná porada o nápravě věcí lidských – v tomto díle se objevuje **pansofie**,

Z pansofie vznikne výchovou a reformou společnosti=trvalý mír na světě

-vědění o přírodě, člověku a Bohu; je to jeho hlavní filozofické dílo, ale je nedokončené; vyslovil zde názor, že cílem života je globální reforma světa a náprava lidských věcí ve všech oblastech, reforma se má týkat vzdělání, výchovy a má být prováděna v duchu pansofie; všeobecná náprava má být ve: vzdělání, náboženství a politice

- Jeho přezdívka je učitel národů, protože jeho díla přinesla zákon dnešního školství a škola se postupně stává hrou

Bernard Bolzano

- „český Leibniz“
- Jeho otec byl Ital, matka pocházela z Pražské Německé rodiny, on sám se považoval za Čecha, ale psal německy
- Vystudoval filozofii, teologii a matematiky
- Působil na Karlově univerzitě, mezi studenty byl velmi oblíbený pro své přednášky, přednášel teologii

tzv. exhorty = přednášky na různá témata, která byla odlišná od názorů katolické církve; měl moderní myšlenky

- V r. 1819 byl za své reformátorské názory suspendován, odešel do důchodu
- Vědosloví - kniha o logice, snaží se zde vytvořit návod, jak využít veškeré vědění pro pokrok společnosti

Staví se kriticky ke Kantovi, protože Bolzano usiluje o hledání objektivní pravdy, kdežto Kant tvrdil, že poznat můžeme jen věci o sobě a zbytek poznat nemůžeme

Logiku chápal jako tzv. „**koření vědy**“ a je podle něj základem všech věd

- O nejlepší státě - je to utopické dílo, představuje, jak by měl vypadat ideální stát, tvrdí, že lidé by měli pracovat celý den, neměli zneužívat děti k práci, předběhl dobu

Hovoří zde o majetkové rovnosti mezi lidmi, o ideálním státě

- Svými názory ovlivnil T. G. Masaryka, E. Husserla a J. Patočku

Další osobnosti 19. a 20. století

Pozitivizmus: František Krejčí, I. A. Bláha, Josef Tvrdý, Josef Král

Pragmatismus: Karel Čapek (Hordubal, Povětroň, obyčejný život)

Iracionalismus: Ladislav Klíma, M. Tyrš

Protestantismus: Emanuel Rádl, J. B. Kozák

Tomáš Garrigue Masaryk

- Narodil se v Hodoníně na jižní Moravě r.1850
- Vystudoval univerzitu ve Vídni a získal doktorát filozofie
- jeho žena Američanka (Charlotta Garrigue - francouzské příjmení)
- působil na UK
- Přezdívka: Tatíček Masaryk (zapřičinil se o vznik legií), prezident osvoboditel
- Roku 1918 se stal prezidentem Československé republiky, byl zvolen 4X za sebou (1918, 1920, 1927, 1934)

(zasloužil se o založení ČSR) a abdikoval v roce 1935 ze zdravotních důvodů po mozkové mrtvici, za 2 roky zemřel

- Do r. 1918 Masarykovi nikdo nevěřil->pak se stává legendou
- Zastával filozofii pragmatismu (základem je užitečnost) a pozitivismu (základem je smyslové poznání a fakta)
- Zastával názor, že rukopisy jsou podvrhy (Královédvorský, Zelenohorský)
- Své filozofické myšlenky se snažil využít a uplatnit v praxi, politice
- Byl zastáncem humanity, odmítá spekulace, filozofie má být zaměřena na praktické otázky, nebál se stát otevřeně proti většině
- Byl šéfredaktorem časopisu Athenaeum
- Má hodně blízko k pragmatismu
- Roku 1899 probíhala tzv. **Hilsnerova aféra = Hilsneriáda** - bylo to období obrovského projevu antisemitismu (nenávisť vůči Židům)
- Příčinou byla smrt mladé české dívky, kterou údajně rituálně zavraždil židovský muž jménem Hilsner; Masaryk se ho na rozdíl od ostatních zastal a měl pravdu, protože obvinění bylo staženo a Hilsner byl propuštěn
- Masaryk byl morální člověk, má hodně blízko k pragmatismu, podílel se na vzniku Ottova slovníku naučného

- **Dílo:**
- Moderní člověk a náboženství - pokus o analýzu

- Otázka sociální
- Česká otázka
- Ideály humanitní
- Hovory s TGM – pátečníci -> scházeli se u Čapka každý týden

Masaryk jako filozof:

- Navazuje na Bolzána, preferuje řešení praktických problémů (morálka, politika, náboženství)
- Nepřinesl nic nového
- Filozofii propojil s vírou, etikou, sociologií
- Dílo: Spor o smyslu českých dějin

- zde hovoří o tom, že podle něj byly české dějiny ovlivňovány především hlavními náboženskými otázkami a názory

- využívá zde 2 pohledy na víru a to:

1. Katolicismus
2. Protestantismus

- zastáncem byl například Jan Hus (a jeho Jednota Bratrská), J. Á. Komenský
- protestanté uctívají Boha stejně jako katolíci, ale nepřejí si, aby církev oblbovala lidi a aby byla církev plná bludů a výmyslů; nesouhlasí s církví té doby; Boha vidí jak člověka
- Masaryk se negativně staví ke katolicismu a je zastáncem protestantismu
- Říká, že Kristus není mýtickou představou ale, že je to obyčejný člověk
- Odmítá mýtické představy; náboženství má pomoci překonat skepsi a stres dnešní doby

Masaryk jako sociolog:

- Dílo: Sebevražda jako sociální masový jev současnosti

- zjistil, že v jeho době je mnoho sebevražd a bádá po příčinách, které našel v krizi moderního člověka

- Důvodem sebevražd je společnost a především krize náboženství, protože člověk bez víry nemá smysl života (nemluví jen o víře v Boha); jestliže člověk v nic nevěří, přivádí ho to k nihilismu

Karel Čapek

- Příznivec a přítel Masaryka, Hovory s T.G.M.
- Jeden z nejuznávanějších českých spisovatelů
- Měl odmítavý postoj ke komunismu - napsal fejton Proč nejsem komunistou a vyslovil zde názor, že velké ideály komunismu nám říkají, že se musíme obětovat, a pak teprve přijde náš úspěch
- Byl hlavním představitelem skupiny **Pátečníku**, kteří se scházeli v jeho vile a probírali politické události, kulturu, literaturu, filozofii a na vše nahlíželi ze všech úhlů

Ladislav Klíma

- Představitel iracionalismu

Emanuel Rádl

- Byl filozofem přírody a náboženství
- K filozofii se dostal až v době, kdy vážně onemocněl
- Dílo: Dějiny filozofie - usiluje o spojení vědy s vírou

Jan Patočka 1907-1977

-jeden z nejznámějších filozofů 20.století

- témata - fenomenologie, filozofie dějin, filozofické dílo

-navazuje na Komenského, Masaryka a Husserla

-výrazně ovlivnil české myšlení, mezi jeho žáky patří např. V. Bělohradský, L. Hejdánek, Petříček, J. Sokol

-lidský život chápe, jako pohyb-hovoří o třech základních momentech pohybu existence

1. Zakotvení ve světě (člověk se narodí, vyvíjí se, vyrůstá, najde si místo, prostor na vymezení se vůči okolí, doma-ve škole, někde zakotví)
2. Sebezbavení prodloužením (praxe, obstarávání člověka, stále se musí starat o sebeblízké..)
3. Sebenalezení („péče o duši“, ve stáří si uvědomujeme, že to nejdůležitější co máme je duše, výrazná návaznost na Platona)

- Narodil se v Turnově
- Působil na Karlově univerzitě, pocházel ze 3 dětí, vystudoval Sorbonnu a zde se také seznámil s Husserlem, který ho ovlivnil svojí fenomenologií
- V r. 1934 se podílí na založení Pražského filozofického kroužku
- Po 2. světové válce působí na UK v Praze, jen 4 roky, protože nebyl pro komunismus v r. 1968 se na UK zase vrátil, ale byl zde pouze 4 rok ze stejných důvodů (byl penzionován)
- V 50. letech působil na ústavu TGM
- Věnoval se editorské práci Komenského, na akademii věd
- Byl však vyhledáván studenty a vedl „bytové semináře“ v 70. letech u někoho doma
- Studoval spisy Komenského na akademii věd
- Byl odpůrcem fašismu a později komunismu; nemohl publikovat; žil v domácí emigraci během normalizace
- Byl jedním ze zakladatelů Charty 77 spolu s Václavem Havlem a Jiřím Hájkem
- Byl vyhozen z Karlovy univerzity; v jeho bytě se scházela pražská smetánka filozofů a myslitelů, kteří měli zakázáno veřejně cokoli hlásat a publikovat
- Knihy vychází v exilu a samizdatu
- Umírá při jednom z mnoha výslechů komunistů (11 hod) na infarkt – jeho pohřeb byl rozeznán policisty, protože se do Prahy sjely osobnosti z celého světa

Dílo:

- Přirozený svět jako filozofický problém
- Úvod do Husserlovy fenomenologie
- Aristoteles jeho předchůdci a dědicové - toto dílo je považováno za největší filozofické dílo celé české filozofie

-V tomto díle navázal na Husserla a hovoří o třech základních momentech pohybu existence

- Kacířské eseje a filozofie dějin -jeho poslední kniha
- Vznik a konec Evropy
- Platon a Evropa

Současná filozofie

Ferdinand Peroutka-filozof poúnorové emigrace roku 1948

Ivan Sviták-působil na univerzitě v Kalifornii po celou dobu vlády KSČ v České republice

Václav Bělohradský - filozof, sociolog, představitel postmoderny, žák Patočky

- Působil na univerzitě v Janově
- Vrátil se z exilu, publikuje dodnes

Josef Šafařík - pochází z Brna; stoupenec postmoderny a existencialismu

Milan Machovec - zabývá se problematikou dějin, otázky náboženství a etiky

- Byl signatářem Charty 77

Zbyněk Fišer – jeho pseudonym byl Egon Bondy

Jan Sokol – zeť Patočky

- Po revoluci se stal ministrem školství
- Zasloužil se o ekumenický překlad Bible
- Navázal na Patočku

Miroslav Petříček

Václav Černý

Ladislav Hejdánek